

אב תשע"ט
אוגוסט 2019

לכבוד

מנהלי בתי הספר,
מנהלי החוות לחינוך חקלאי וסביבתי,
רכזי המקצוע, מרכזי המשק ומרכזי הענפים החקלאיים,
מרכזי החממות הלימודיות במינהל לחינוך התיישבותי
מורי החקלאות בבית הספר העל יסודי, בחטיבת הביניים, בבית הספר היסודי ובחוות לחינוך
חקלאי וסביבתי

שלום רב,

הנדון: חוזר מפמ"ר חקלאות לשנה"ל תש"ף

חוזר זה מיועד לכל הגורמים בבתי הספר הקשורים להוראת החקלאות והפעילויות הקשורות לנושא זה.

חוזר זה כולל שני חלקים מרכזיים:

א. מדעי החקלאות בבית הספר העל יסודי.

ב. חקלאות ולימודי הסביבה בביה"ס היסודי, בחטיבת הביניים ובחוות לחינוך חקלאי וסביבתי.

מקצוע החקלאות הוא מקצוע רב תחומי, המביא לידי ביטוי את הידע המדעי והטכנולוגי הרב שהצטבר בארץ ובעולם.

מטרת המקצוע היא לפתח ידע, חשיבה מיומנויות וערכים מדעיים.

מקצוע החקלאות הוא מקצוע ערכי העוסק בפיתוח ערכים הקשורים לעבודת האדמה, רווחת בעלי חיים, עבודת צוות ואחריות, חינוך סביבתי ואסתטי ועוד.

המקצוע משלב למידה התנסותית בסביבות לימוד כיתתיות וחוף כיתתיות, בנוסף ללמידה עיונית בכיתה. בהתאם לכך חובה לפעול בהתאם להנחיות הבטיחות המופיעות בחוזר המנכ"ל תשע"ח.

חשוב מאוד שכל המורים המלמדים בחטיבה עליונה יהיו רשומים ברשימת התפוצה - יעקבו אחרי המיילים הנשלחים ע"י צוות הפיקוח, אחרי העדכונים באתר המקצוע ובאתר המורים, וישתתפו בתהליכי הפיתוח המקצועי שאנו מקיימים.

* מורה שעדיין לא הצטרף לתפוצת המיילים מתבקש לפנות במייל לרונית נאמן-

ronitn63@gmail.com

תוכן עניינים

מדעי החקלאות בבתי-הספר העל יסודיים	חקלאות ולימודי סביבה בבתי-הספר היסודיים, חטיבות הביניים ובחווות לחינוך חקלאי וסביבתי	
תוכנית הלימודים	תוכנית הלימודים	1.
בחינות הבגרות בחקלאות- קיץ תש"ף	פתיחת שנת הלימודים תש"ף	2.
בחינות הבגרות לתלמידים הזכאים להתאמות	חינוך לקיימות במערכת החינוך	3.
תוכניות לימודים ייחודיות	מרחבי למידה זואולוגיים	4.
תעודת גמר חקלאית	פיתוח מקצועי	5.
חינוך סביבתי בסביבה החקלאית	חומרי למידה	6.
חומרי למידה	העברות תקציביות	7.
חממות לימודיות בחינוך ההתיישבותי	כנס ילדי חוות	8.
פיתוח מקצועי	פיקוח והדרכה	9.
תיק תוכניות לימודים		10.
פיקוח והדרכה		11.

א. מדעי החקלאות בבתי הספר העל יסודיים

1. תוכנית הלימודים

החקלאות מזמנת למידה חווייתית ומשמעותית שמטרתה היא הבנייה של ידע, הבנה, פיתוח כישורים רגשיים וחברתיים, פיתוח מודעות ערכית ואחריות, הקניית ערכי עבודה ואהבת הארץ.

א. תוכנית הלימודים בכיתות י'-י"ב לנבחרים ב-5 יח"ל

תלמידי כיתות י'-י"ב ילמדו אך ורק על פי המהדורה המותאמת לשנת תשע"ט של תוכנית הלימודים במדעי החקלאות (המבוססת על תוכנית הלימודים במדעי החקלאות תשס"ג - 2003) שמופיעה באתר המקצוע בלשונית חטיבה עליונה- תוכנית הלימודים. שימו לב- הנושאים המחייבים למבחן העיוני נותרו כמו בתשע"ט.

ב. טיוטת תוכנית הלימודים החדשה

אנו נמצאים בשנה השנייה של התנסות בהפעלת התוכנית בבתי הספר נבחרים, הטיוטה מופיעה באתר המקצוע- נשמח להערותיכם. תלמידים שלמדו בבתי הספר שנבחרו להתנסות זו, יוכלו לגשת לבחינת מפמ"ר ייעודית. חובה לדאוג לתיאום במייל עם המדריך אביחי בנימיני- Avihaibin@gmail.com, עד 26.9.19.

ג. תוכנית לימודי השכלה כללית

החל משנה"ל תשע"ה, חלה חובת למידה של 2 מקצועות השכלה כללית בהיקף של 30 שעות לכל מקצוע. למידה זו תוערך בהערכה בית-ספרית בלבד ללא חובת בחינה חיצונית. כהכנה להתמחות בלימודי מדעי החקלאות, אנחנו מציעים תוכנית השכלה כללית בחקלאות, שנועדה לחשוף את מקצוע החקלאות בפני אוכלוסיית התלמידים. תוכנית זו מציגה בפני הלומדים מבחר נושאים מעניינים, שמטרתם לעורר סקרנות והתעניינות בתחום דעת זה, על מנת לעודד את התלמידים לבחור במקצוע מדעי החקלאות כמקצוע התמחות לבגרות בהיקף 5 יח"ל.

באתר המקצוע בלשונית חטיבה עליונה- תוכנית הלימודים

בשיתוף אגף א' לחינוך על יסודי ואגף א' למדעים במזכירות הפדגוגית, הוחלט שתלמידי הלומדים ביולוגיה בהיקף של 270 ש' כמבוא ללימודי החקלאות- פטורים מחובת הלמידה של 2 מקצועות ההשכלה הכללית (30+30 ש') ומיחידת החובה במדעים (90 ש').

תוכנית הלימודים בהיקף של 270 שעות נמצאת באתר הפיקוח על הוראת הביולוגיה.

2. בחינות הבגרות בחקלאות- קיץ תש"ף

א. מרכיבי ההיבחנות במקצוע

בחינה חיצונית (046371/046381) - בחינה אחת שמקיפה את התחום והענף.

הערכה חלופית (046283) - הערכה בית ספרית.

אנחנו אמונים על הצד הפדגוגי. תפעול הבגרויות בסמכות אגף הבחינות, ההנחיות [באתר אגף הבחינות](#).

ב. מבנה הבחינה החיצונית בשנת תש"ף

השנה יתקיימו במועד קיץ תש"ף שתי אפשרויות לבחינה חיצונית במדעי החקלאות

שאלון 046371 – בחינה חיצונית בתחום צומח.

שאלון 046381 – בחינה חיצונית בתחום בעלי חיים.

כל אחד מהשאלונים יהיה על פי המבנה המוצג בטבלה שלהלן.

ניקוד	מס' שאלות	נושא	פרק
15	שאלה 1 רב בררתית ובה 12 סעיפים. יש לענות על כל הסעיפים בסוף מחברת התשובות	משותף לכל הענפים בתחום	ראשון
45	5 שאלות – על התלמיד לענות על שלוש מהן. לכל שאלה 15 נקודות.		
40	3 שאלות בכל אחד מן הענפים – על התלמיד לענות על שתיים מן השאלות בענף שבחר להתמחות. לכל שאלה 20 נקודות.	התמחות בענף	שני

השאלות הפתוחות בשני הפרקים של הבחינה, יכללו שאלות ידע ברמת חשיבה נמוכה ושאלות העמקה מסדר חשיבה גבוה ובהן טקסט קצר/תמונה/גרפים וטבלאות המבוססות על מחקרים בתחום החקלאות.

שאלון 046388- בחינת מפמ"ר בתחום תזונה

בחינת מפמ"ר בתחום התזונה, לבתי"ס שבחרו ללמד תחום זה, תכלול שאלות ידע ושאלות

העמקה על פי מפרט התכנים המופיע בתוכנית הלימודים במדעי התזונה.

מבנה הבחינה:

ניקוד	מס' שאלות	נושא	פרק
20	שאלה 1 רב בררתית ובה 12 סעיפים. על התלמיד לענות על כל הסעיפים.	פרקים 1-5	ראשון
60	5 שאלות – על התלמיד לענות על שלוש מהן.	פרקים 1-4	שני

	לכל שאלה 20 נקודות.		
20	2 שאלות – על התלמיד לענות על אחת מהן.	פרק 5	שלישי

דיווח הציון על גבי טופס 9588, ציון בחינה אחד ללא פרמטרים.

ג. הערכה חלופית (בית ספרית) - שאלון 046283

הערכה זו כוללת את המרכיבים הבאים:

1. אגרוטופ - תרגיל מחקרי, הכולל תכנון וביצוע מחקר ע"י התלמיד, בהנחיית המורה. (מהווה 50% מהציון הכולל). חובה להגיש לאישור את תוכנית המחקר עד ה-2.2.20, בהתאם להנחיות שבאתר המקצוע. להזכירכם - בהתאם להנחיות אגף הבחינות, **לא ניתן לקלוט ציוני הערכה חלופית ללא אישור מפמ"ר**.
2. בחינת מעקב - בחינה על המיומנויות המעשיות, תבוצע ע"י מדריך/ מורה הענף (מהווה 50% מהציון הכולל).

  - יש לדווח על גבי טופס 9588 ציון בחינה אחד, המשקלל את בחינת המעקב והאגרוטופ (ללא פרמטרים), משמעות הדיווח הינה מתן שכר לבוחן שאושר במאגר הבוחנים.
  - במקרים בהם בוצעה הערכה חלופית ע"י בחינה - דיווח ממוחשב ע"פ נהלי אגף הבחינות ללא תשלום.

ד. חפיפה של תאריך הבגרות החיצונית עם בגרות חיצונית נוספת

- במידה ותלמידי חקלאות נבחנים באותו יום בבגרות חיצונית נוספת, יש להגיש בקשה לפתרון בעיית החפיפה בבחינות לאגף הבחינות (בהתאם להנחיות שמפרסם האגף).
- בנוסף על כך, יש לשלוח בחינה בית ספרית לאישור עד ה-31.3.20. את הבחינה יש לשלוח במייל למדריכה רונית נעמן-נאמן ronitn63@gmail.com.
- מדגיש שאישור הבחינה הינו פדגוגי בלבד, האישור הרשמי לביצוע הבחינה במועד אחר הינו מטעם אגף הבחינות בלבד.
- דיווח הציון ע"ג טופס 9544, ציון בחינה אחד ללא פרמטרים. יש לצרף את אישור הבחינה שישלח אליכם.

ה. נבחני משנה

- נבחן משנה שצריך להשלים הערכה חלופית - עליו להיבחן בבחינה בכתב (סמל שאלון 46282) על נושאי הלימוד המופיעים להערכה חלופית במהדורה המותאמת לשנה"ל הנוכחית.
- דיווח הציון ע"ג טופס 9544, ציון בחינה אחד ללא פרמטרים.
- בהתאם להנחיות אגף הבחינות, יש לדווח במערכת הממוחשבת במקרה זה ציון 888 כציון בית ספרי.

1. תרגום שאלונים

תרגום לערבית מתבצע בענפים בהם יש נבחנים קבועים בלבד. תרגום לשפות נוספות מחייב היערכות מיוחדת. עד היום דיווחו רק 2 בתי"ס על תלמידים שחייבים תרגום. במידה ונדרש תרגום לשפות נוספות, אנא עדכנו בקישור עד 26.9.19. בחירה בבחינה מתורגמת מבטלת זכאות לתוספת נקודות.

3. בחינות הבגרות לתלמידים הזכאים להתאמת דרכי היבחנות

א. בחינה בע"פ

- לתלמידים שאושרה התאמה זו, יש לדווח ציון ע"ג טופס 9544, ציון בחינה אחד ללא פרמטרים.
- יש לבצע את הבחינה בהתאם לנהלי אגף הבחינות בנושא.
- בבתי ספר "ירוקים" שאין אפשרות לבחינה בע"פ מלבד המורה הישיר - יכולים לפנות בבקשה לאישור מיוחד מהגב' אהובה סידוף, בהתאם לפרטי הקשר המופיעים באתר אגף הבחינות.
- בהתאם לנהלי אגף הבחינות בכלל המקצועות, דגם התשובות (מחוון) לא יישלח ביום הבחינה, על המורה להכין דגם לבחנים.

ב. התאמות באמצעות תוכנת i-test

עדיין לא מתבצעת במקצוע שלנו. אגף הבחינות מעדכן בחוזרים מטעמו את המקצועות שיכללו בפרוייקט זה מידי שנה.

ג. בחינות מותאמות בתחום צומח ובעלי חיים

תלמיד הזכאי להתאמה, יענה בחלק השני של הפרק הראשון על שתי שאלות מתוך חמש השאלות הפתוחות, במקום שלוש שאלות מתוך חמש.

ד. בחינות מותאמות בתחום תזונה

תלמיד הזכאי להתאמה יענה בפרק השני על שתי שאלות מתוך חמש השאלות הפתוחות, במקום שלוש שאלות מתוך חמש

4. תוכניות לימודים ייחודיות

במקצוע החקלאות קיים מגוון תוכניות לימודים ייחודיות, המופיעות באתר האגף לת"ל ייחודיות. בתי ספר שאושרו להם תוכניות לימודים ייחודיות, יכתבו מבחן בגרות שיועבר לאישור היחידה לתוכניות לימודים ייחודיות, לפני ביצועו. יש לשלוח עותק של הבחינה המאושרת למדריכה רונית נעמן-נאמן, ronitn63@gmail.com עד 31.3.20.

5. תעודת גמר חקלאית

תלמידים, בעלי צרכים מיוחדים מסוגים שונים (בתי"ס לחינוך מיוחד, כיתות חינוך מיוחד בחינוך רגיל, ותלמידים בשילוב אישי עם לקות בשכיחות נמוכה- תקציב דיפרנציאלי), יוכלו לגשת למבחן הבגרות במדעי החקלאות ככלל התלמידים או לגשת למבחן פנימי בית ספרי אשר יקנה להם תעודת גמר חקלאית.

תעודת הגמר החקלאית תינתן באחד מתחומי הלימוד:

גננות ושתלנות, הפעלת פינות חי, תזונה וכלכלת בית.

היקף הלמידה הנדרש הוא 180 שעות הכוללות 90 ש' עיוניות ו-90 ש' מעשיות, שבסופן מבחן עיוני ומבחן מעשי.

בית הספר יחבר את שאלוני הבחינה בהתאם לסילבוס המופיע בתוכניות הלימודים לתעודת גמר חקלאית באתר המקצוע. התלמיד ייבחן בשני מרכיבי בחינה:

א. בחינה עיונית אשר קיבלה אישור מטעם הפיקוח על הוראת החקלאות, בה התלמיד יידרש לענות על חמש שאלות מתוך שבע שאלות. ערכה של כל שאלה ייקבע על ידי המורה. סה"כ נקודות למבחן 100 נקודות.

ב. בחינה מעשית, בה ייבחן התלמיד על המיומנויות אותן רכש במהלך שנות לימודיו כמופיע בתוכניות.

הציון הסופי לתעודת הגמר יהיה ממוצע בין ציוני שתי הבחינות (העיונית והמעשית).

עמידה במבחן זה, לצד היבחנות בבחינה חיצונית אחת בהיקף של יחידה אחת לפחות, תקנה לתלמיד "תעודת גמר חקלאית" המעידה על לימודיו והכשרתו המעשית. תעודת הגמר תחתם על ידי משרד החקלאות ומשרד החינוך, לפי חוזר מנכ"ל תשע"ו 4א - דרוג ומיפוי תעודות הסיום.

בתי הספר המגישים את תלמידיהם לתעודת הגמר יונחו לבחון על פי הסילבוס לתעודת הגמר החקלאית, המופיע באתר מקצוע מדעי החקלאות – תעודת גמר חקלאית תוכניות לימודים. יש לעמוד בלוח הזמנים שיפורסם לדיווח על הפעלת התוכנית והגשת הציונים.

6. חינוך סביבתי בסביבה החקלאית

תוכנית הלימודים בחקלאות כוללת גם לימודי סביבה במשק החקלאי, בנושא חובה, בכל הענפים. הרפורמה ברפת (בהקשר של שמירה על איכות סביבה) הופעלה בכל בתי הספר החקלאיים בהם קיימת רפת. לימודי הסביבה צריכים לבוא לביטוי בהפעלה המעשית של כל ענפי החקלאות.

7. חומרי למידה

- רשימת ספרי הלימוד נמצאת [באתר המקצוע בלשונית חטיבה עליונה- חומרי למידה](#).
- [באתר מורי החקלאות](#) יש חומרי הוראה לא מעטים, התואמים לנושאים שבתוכנית הלימודים.
- [באתר המקצוע](#) תפורסם רשימת נושאים וקישור לחומרי הוראה מחייבים, המופיעים באתר המורים.

8. חממות לימודיות בחינוך ההתיישבותי

גם השנה ימשיך המינהל לחינוך התיישבותי לסייע לבתי הספר במנהל לחינוך התיישבותי בפיתוח החממות הלימודיות לשם ביצוע פרויקטים חקלאיים מדעיים. התמיכה בחממות בכפרי הנוער באחריות ז'אן אטלי, המפקח על המשק החקלאי jeana@mchp.gov.il הטיפול בחממות הלימודיות בבתי ספר האזוריים באחריות יואל אבני - [mpm@mchp.gov.il](mailto:yoela@mchp.gov.il)

9. פיתוח מקצועי

בהובלת וועדת המקצוע ובסיוע אגף א' למדעים במזכירות הפדגוגית והאגף להתפתחות מקצועית של עו"ה, מבוצעת העצמה מקצועית באמצעות פורום "עתודת מנהיגות" של מורי חקלאות. המורים המובילים פועלים כפורום מובילי שינוי בחינוך החקלאי והפדגוגי ועתודה ניהולית לקידום המקצוע בכל גווניו. מורים מ"עתודת המנהיגות" פועלים כמובילי קהילות במודל רשמי של הרחבת השפעה במסגרת קהילות המורים. קהילות המורים הן קבוצות מורים שנפגשות באופן קבוע במטרה לטייב את יכולות ההוראה שלהם. הקהילות מתנהלות באווירת שיתוף, שייכות ותרומה הדדית. מטרת הקהילה היא ליישם פדגוגיה

מיטבית של הוראת המקצוע בשילוב דרכי הוראה-למידה חדשניות לפיתוח ידע, חשיבה, ערכים ומיומנויות בחקלאות.

במהלך המפגשים חברי הקהילה לומדים ומתמקצעים תוך שיתוף באירועים והתנסויות מעבודתם בכיתה ובמרחב העבודה, יישום התובנות עם התלמידים ודיווח לקהילה על תובנות חדשות בעקבות התנסויות אלו.

לצד שיתוף עמיתים בעשייה החינוכית ולמידה משותפת, קהילות המורים מזמנות פיתוח חשיבה יצירתית, חשיבה ביקורתית, כמו גם תמיכה רגשית וחברתית לחברים בהן.

השנה נפתח 4 קהילות, אותן יובילו המנחים והמורים המובילים לצד מדענים ממכון וולקני. מורים המעוניינים להצטרף לקהילות מוזמנים לפנות בקישור שיפורסם במייל [ובאתר המקצוע](#). בקהילות מורי התיכון ינתן דגש על הכנה לקראת המעבר לתוכנית הלימודים החדשה.

המרכז ארצי למורי החקלאות במכון וולקני

המרכז הארצי למורי החקלאות נפתח לפני שנתיים במכון וולקני, בשיתוף פעולה של אגף א' למדעים במזכירות הפדגוגית, המינהל לחינוך התיישבותי ומנהל המחקר החקלאי מרכז המורים מהווה גשר בין המחקרים המתקיימים באקדמיה בתחום מדעי החקלאות להוראת המקצוע.

הפעילויות במרכז המורים:

- 1) ריכוז הפיתוח המקצועי של מורי החקלאות
- 2) אתר אינטרנט למורים למדעי החקלאות
- 3) פיתוח חומרי הוראה לטובת המורים

פעילויות לתלמידים במכון וולקני

- 1) ימים מרוכזים לכיתות או קבוצות במרכז וולקני, בבית דגן.
- 2) הדרכת תלמידים בפרויקטים מדעיים ועבודות גמר.
- 3) מחנה קיץ לנוער שוחר מדע.

לפרטים ניתן לפנות למרכז:

052-2994524 03-9683758 03-9683650 פקס 03-9683724.

דוא"ל noshem@agri.org.il

10. [תיק תוכניות לימודים בחטיבה העליונה](#)

[כלי מקוון](#) המרכז את תוכנית הלימודים בדגש על ידע, מיומנויות וערכים המציג תמונה של הנלמד בבתי הספר החקלאיים והאזוריים בתחום מדעי החקלאות. מטרת הכלי להדגים את הקשר בין

הידע, המיומנויות והערכים בתוך המקצוע ובין המקצועות להציע מגוון חומרי הוראה-למידה-
הערכה בהתאם לנושאים המרכזיים הנלמדים

11. פיקוח והדרכה

רשימת צוות הפיקוח וההדרכה מופיעה [באתר המקצוע](#)

חקלאות ולימודי סביבה בבית הספר היסודיים, חטיבות הביניים ובחווה לחינוך חקלאי
וסביבתי

---

1. תוכניות לימודים

תוכניות הלימודיות המחייבות, הן תוכניות הלימודים שהוכנו על ידי היחידה לתוכניות לימודים
במשרד החינוך:
א. תוכנית הלימודים בחקלאות ולימודי הסביבה בביה"ס היסודי ובחווה לחינוך חקלאי ולימודי
הסביבה- מופיעה [באתר המקצוע בלשונית יסודי וחטיבות ביניים- תוכניות הלימודים ליסודי](#).
ב. תוכנית הלימודים בחקלאות ולימודי הסביבה בחטיבת הביניים ובחווה לחינוך חקלאי ולימודי
הסביבה מופיעה [באתר המקצוע בלשונית יסודי וחטיבות ביניים- ת"ל לחט"ב](#).
תוכניות הלימודים משלבות חקלאות עם חינוך לקיימות ושמירת הסביבה.

2. פתיחת שנה"ל תש"ף

שנת הלימודים הנוכחית מתחילה חודש לפני חגי תשרי, דבר שמאפשר ביצוע של שתילות והכנות
לחורף עם תלמידי בתיה"ס בצורה רציפה במהלך חודש אלול.
כמובן, כחלק מההכנות לפני פתיחת שנה"ל, חובה לבצע את כלל בדיקות הבטיחות הנדרשות,
בהתאם [להנחיות אגף הביטחון](#).
רכישת חומר צמחי תבוצע ע"י החוות, חשוב לקחת בחשבון את הצפי לקיצוצים ולהתארגן בצורה
יעילה וחסכונית.

2. חינוך לקיימות במערכת החינוך

אנחנו מתברכים בשיתוף פעולה פורה עם הגב' חני פלג, הממונה על הקיימות באגף א' למדעים. משרד החינוך, כמו משרדי הממשלה האחרים, מחויב להחלטת הממשלה בעניין קידום פיתוח בר קיימא. לאור זאת, הוחלט במשרד החינוך לקדם את החינוך לקיימות ואת החינוך הסביבתי. הפעילות לקידום החינוך לקיימות יעשה על ידי הצוות החינוכי בבית הספר בכל שכבות הגיל, כאשר המובילים הם המורים במקצועות הבאים: מדע וטכנולוגיה, מולדת וגיאוגרפיה, חקלאות, לימודי הסביבה, חינוך לבריאות ופעילויות במסגרת מנהל חברה ונוער.

באתר המקצוע פורסמו טבלאות המתייחסות לתוכנית הלימודים בחקלאות ולימודי הסביבה בבית הספר היסודי ובחטיבת הביניים והקשרים מתאימים לקיימות.

על מורי המקצוע בביה"ס להכיר את ההקשרים בין חקלאות לקיימות, ללמד על פיהם, ולקדם את הטיפוח הירוק בבית הספר. אנו ממליצים שהמורה לחקלאות ירכז את נושא הקיימות בבית הספר ולצורך זה עליו להכיר את ההקשרים לקיימות גם במקצועות נוספים.

החוות לחינוך חקלאי ישמשו כמרכזים מדגימים בנושא הקיימות בכל הקשור לנושאים הקרובים לחקלאות כמו שימוש מושכל במים, מחזור חומרים, חקלאות אורגנית, אנרגיות חלופיות ועוד. המורים בחוות ישמשו כיועצים לבתי הספר בכל הקשור לטיפוח הירוק של חצר בית הספר והמבנים.

3. מרחבי למידה זואולוגיים

- יש להקפיד על עמידה בנהלי הבטיחות, התאמת הכלובים לבעלי החיים, הכנת מלאי מזון וטיפול בבריאות בעלי החיים, על מנת שתחזוקת פינת החי תתבצע מבלי לסכן את התלמידים המטפלים ותוך שמירה על רווחה מרבית לבעלי החיים.
- היחידה ליעוץ והדרכה לפינות חי תקיים השתלמות למפעילי פינות חי. קיום ההשתלמות מותנה בקבלת אישור תקציבי. עם קבלת האישור תופץ הזמנה למורי היסודי ולמנהלי החוות.
- לרשות מפעילי פינות החי עומדת חוברת הנחיות לגידול וטיפול בבעלי חיים בפינת החי: **"מדריך להקמה, אחזקה וטיפול בבע"ח בפינות חי במוסדות חינוך"**. החוברת נמצאת **באתר המקצוע בלשונית פינות חי**.

מרכזת היחידה ליעוץ והקמת פינות חי הינה הגב' גילה ברוקס, 050-7405045

Gilabarokas@gmail.com

4. פיתוח מקצועי

- למנהלי החוות: תתקיים השתלמות במהלך שנת הלימודים תש"ף בהתאם לתאריכים שישלחו במייל ויופיעו **באתר המקצוע**.
- קהילות מורים והשתלמויות מורים לחקלאות בביה"ס היסודיים ובחט"ב במסגרת "אופק חדש" ו"עוז לתמורה" יפורסמו ויופיעו **באתר המקצוע**.

6. ספרי לימוד

רשימת ספרי הלימוד נמצאת באתר המקצוע בלשונית יסודי וחיטובות ביניים- חומרי למידה

7. העברות תקציביות

כל ההנחיות מופיעות באתר המקצוע בלשונית משולחן המפמ"ר- טפסים

8. כנס ילדי החוות לחינוך חקלאי

גם בשנת תש"ף נמשיך במסורת וכנס ילדי החוות יתקיים, בסימן "ערבות הדדית".
פרטים על תאריך ומיקום יפורסמו בהמשך.

9. פיקוח והדרכה

הרשימה המלאה מופיעה באתר המקצוע בלשונית יסודי וחיטבת ביניים- פיקוח ביסודי ובחט"ב

שנת לימודים פורייה ובטוחה!

יואל אבני

מפמ"ר חקלאות

העתקים :

ד"ר מירי שליסל- יו"ר המזכירות הפדגוגית
אילנה נולמן- מנהלת המינהל לחינוך התיישבותי
דליה פניג- ס. יו"ר המזכירות הפדגוגית
ד"ר גילמור קשת מאור- מנהלת אגף א' למדעים
דוד גל- מנהל אגף הבחינות
ראובן לייבל- מפקח המחוז, המינהל לחינוך התיישבותי
בועז קולומבוס- מחמ"ד, המינהל לחינוך התיישבותי
ד"ר שוש נחום, סמנכ"ל בכירה ומנהלת המינהל הפדגוגי
דסי בארי, מנהלת אגף א' לחינוך העל יסודי, המינהל הפדגוגי
ד"ר אורנה שמחון- מנהל מחוז צפון, יו"ר הוועדה לתקנון החוות
מוהנא פארס, מנהל אגף תכניות לאומיות מערכתיות ופריקטים, המזכירות הפדגוגית
ד"ר רוחמה ארנברג- מפקחת ת"ל, המזכירות הפדגוגית
ד"ר הדר הלר- מנהלת מרכז המורים לחקלאות

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' למדעים
הפיקוח על הוראת החקלאות

ד"ר שדאד אבו פול- מפקח כולל, מפקח חקלאות וסביבה במינהל לחינוך התיישבותי
גיאן אטלי- המפקח על המשק החקלאי
סאמיה אבו חיט- מפמ"ר מדעי הסביבה
חני פלג- ממונה על הקיימות
מנהלי המחוזות
ד"ר אברהם ליפשיץ, מנהל מינהל החינוך הדתי
מר עבדאללה ח'טיב- מנהל אגף א' חינוך במגזר הערבי
גבי איה חיראדין- מנהלת אגף חינוך דרוזי וצ'רקסי
ד"ר מוחמד אלהיב- מנהל אגף חינוך במגזר הבדואי
ד"ר חוסאם דיאב, מפקח המדעים במגזר הערבי
מפקחים ורפרנטים להוראת החקלאות במחוזות